
RECENZE

Ondřej Sládek: Jan Mukařovský: Život a dílo. Brno: Host, 2015. 451 s. + XXXII s. obrazové přílohy.

Autor recenzované monografie Ondřej Sládek disponuje pro napsání knihy o Janu Mukařovském jedinečnou kvalifikací, protože se po řadu let soustavně zabývá českým strukturalismem a Pražskou školou (viz už Sládek, 2006). Během posledních dvou let vydal kromě recenzované publikace monografii *The Metamorphoses of Prague School Structural Poetics* (Sládek, 2015), edičně připravil soubor *Český strukturalismus v diskusi* (Sládek, 2014) a byl spolueditorem knihy T. G. Winnera (2015); tento publikační výkon označil jeden z recenzentů (Drábek, 2016) jako „Sládkovu strukturalistickou smršť“. O. Sládek se svým týmem připravuje také *Slovník českého literárněvědného strukturalismu*. A pokud jde speciálně o Mukařovského, zaměřil na něj už řadu svých aktivit organizačních a editorských (mj. účast na vydávání Mukařovského univerzitních přednášek).

Sládkova publikace představuje život a dílo J. Mukařovského chronologicky, v šesti rozsáhlých oddílech. Pozornost nebudí pouze u literárních vědců – vyjádřila se k ní už řada recenzentů v časopisech papírových i internetových, v tisku odborném i denním. Redaktor Petr Zídek (2016) v *Lidových novinách* opakovaně použil spojení „jazykovědec Mukařovský“; a když jsem byla dotázána jedním ze svých kolegů, co tomu říkám, rozhodla jsem se tuto recenzi alespoň zčásti věnovat otázce: „Byl (resp. nakolik byl) Mukařovský jazykovědcem?“

Otázka se zdá být zbytečná: dobře víme, že v Pražském lingvistickém kroužku (PLK) se mezi jazykovědci, literárními vědci, estetiky nijak zvlášť nerozlišovalo, s nimi aktivně spolupracovali i etnografové a folkloristé, filozofové, sociologové a mnozí další. Např. Roman Jakobson se možná v éře PLK profiloval spíše jako literární vědec, později se však stal jazykovědcem světového jména. V. Mathesius (s. 101)¹ napsal: „V pracích Mukařovského a Jakobsona se výborně uplatňovalo dávné mé přesvědčení, že jazykozpyt je nejpřirozenější spojenec vědy o literatuře [...]“ Přesto se ještě jednou zeptejme: Byl Mukařovský lingvistou? Pokud ano, nakolik a v jakém smyslu? A jak na to pomáhá odpovědět Sládkova monografie?

Při studiu oborů slovanská a románská filologie na pražské filozofické fakultě Mukařovského ovlivnili někteří význační jazykovědci; O. Sládek (s. 48–49 aj.) mezi ně počítá hlavně J. Zubatého a O. Hujera. Sám Mukařovský píše ve svých vzpomínkách (obr. příloha, s. XXXI): „Lingvistický přístup k myšlení mě provázel celou vědeckou drahou [...]“ Obdobně konstatuje S. Bielfeldtová (2014, s. 140): „Mukařovský [...] po celý svůj život přiznával své lingvistické kořeny [...]“ a dále konkretizuje: „[...] vždy se zajímal o smyslovou materiálnost jazyka: rým, rytmus, prozódie, ale ani syntax

¹ Stránkové odkazy bez uvedení jména autora a vročení odkazují k recenzované publikaci.

a lexikum v jeho odborných zkoumáních nikdy nechybí. Mimo to je pro něj fonologická struktura [...] prototypem každé strukturní představy.“

Tato konkretizace je při četbě Sládkovy knihy neustále stvrzována. Z obecných „lingvistických“ otázek Mukařovského zajímalo pojetí básnického jazyka, vztah básnické řeči k řeči sdělovací i vztah jazyka spisovného a básnického. Už od raných stadií jeho vědeckého vývoje ho ale poutala především zvuková stránka básnických textů (včetně problémů spojených s kulturou hlasu, výslovností, recitací, jevištní řečí apod.), intonace, eufonie, rytmus, rým, vztah struktur rytmických a syntaktických, problémy versologické. Odtud přirozeně přechází ke studiu básnické sémantiky (slov, vět i vyšších kompozičních jednotek) a k problémům výstavby textu (např. vztah dialogu a monologu). To vše (ale i prostředky lexikální a syntaktické) sleduje při analýze děl svých oblíbených umělců, zejména K. H. Máchy, B. Němcové, K. Čapka, V. Vančury či V. Nezvala.² Zvláště syntaktická problematika byla trvalým předmětem jeho zájmu: jak ukázal J. Koten (2016), spojoval Mukařovský ve svých přednáškách epiku s větami oznamovacími, lyriku s větami zvolacími a dialogickou řeč dramatickou s větami tázacími a rozkazovacími. U O. Sládka (s. 191) se dovídáme, že Mukařovský hodlal napsat práci o dějinách české věty; lingvisté mohou jen litovat, že tento svůj plán nikdy nerealizoval.

Už to, co jsem zatím (na základě recenzované knihy) uvedla, si vyžaduje zastavení u některých termínů užívaných J. Mukařovským. Přesto, že byl dostatečně seznámen s vlivným dílem F. de Saussura, nerozlišoval nijak striktně mezi termíny *jazyk* a *řeč*. Navíc tu lze zaznamenat i určité interference s termínem *sloh* – např. v textu věnovaném slohu T. G. Masaryka Mukařovský píše (s. 98) o „křížení jazyka hovorového s jazykem řečnickým“. To jsou z dnešního pohledu značně vágní termíny, mluvili bychom tu spíše o hovorovém a řečnickém stylu (vzpomeňme však i Havránkových pohyby mezi funkčními „jazyky“ a „styly“). Pojem *sloh* (styl) má vůbec v díle Mukařovského problematické postavení, jak ukázal K. Hausenblas (1992). Mukařovského žák Hausenblas chápal styl jako integrační princip utváření komunikátu, výstavby celku. Také Mukařovský dlouhodobě hledal jednotící princip výstavby celku uměleckého díla. „Sloh“ mu ale nevyhovoval – podle Hausenblase zejména proto, že byl pro něj spojen především s jazykovou, formální výstavbou slovesného díla, zatímco Mukařovský stále více mířil k výstavbě významové (odtud volba pojmu *sémantické gesto*). Kromě toho Hausenblas konstatuje, že Mukařovského nezajímaly styly interindividuální, např. funkční, ale pouze individuální styl jednotlivých autorů. Zde Hausenblas připomíná dvě pozdní stati Mukařovského (z let 1958, 1963), kde se „individuální sloh“ dostal do popředí, ovšem pouze jako náhražka, jako východisko ze situace, kdy Mukařovský sebekriticky revidoval své učení a vzdal se pojmu „sémantické gesto“. Ostatně i tam, kde Mukařovský věnuje pozornost stylistice (na počátku 30. let nazval své cykly univerzitních přednášek např. *Básnická stylistika* nebo *Vybrané kapitoly*

² Posledně jmenovaní Mukařovského současníci a přátelé se podíleli s ním a jeho kolegy z PLK na tažení proti jazykovým „oprávcům“ z okruhu Hallerovy Naší řeči; srov. text V. Nezvala nazvaný *S lingvisty proti brusičům*.

z básnické stylistiky), vztahuje ji k poetice, básnickému jazyku, estetické funkci; „styl“ jako takový rozhodně není v popředí jeho zájmu.

A další projevy Mukařovského lingvistických kořenů a zájmů, jak je ukazuje O. Sládek? Byl členem Mezinárodní fonologické asociace a účastnil se mezinárodních kongresů fonetických věd. Lingvisty často citoval (třeba Karcevského, Vološinova aj.). Ani recepce ruského formalismu jistě nezůstala bez vlivu na jeho svébytné „lingvistické“ myšlení. Jak už bylo zmíněno, byl ovlivněn učením Saussurovým (pojetí znaku, struktury, langue – parole, synchronie – diachronie atd.), ale – jak píše Sládek – šlo spíše jen o inspiraci, motivaci k určitému „přeznačení“ vlastních pojmů. Podobnou inspiraci pro něho znamenali i představitelé fenomenologie, zejména R. Ingarden (podněty k promyšlení kontextové sémantiky) a E. Husserl (ovlivnil Mukařovského pojetí estetického objektu – ve vztahu k „artefaktu“, nebo pojetí „významové akumulace“).

Husserlovská inspirace zřejmě podpořila i zájem Mukařovského o subjektivou problematiku literárního díla. Už dřív ho přitahovala úloha básnické osobnosti v umění; ve svém rozvrhu připravované knihy o básníkovi (kterou bohužel už nenapsal) nezapomněl na oddíl Básník a jazyk s pododdíly Básník a zvuková stránka či Básník a slovník. Podle T. G. Winaera (2014, s. 164) odlišoval od psychofyzické „osobnosti umělcovy“ „osobnost autorovu“ jako odraz struktury díla v mysli vnímatele; a podle O. Sládka (s. 258) zavedl kromě autorského a vnímatelského individua ještě kategorii subjektu, který je projekcí těchto osobností do vnitřní struktury díla. J. Koten (2016) pak ve výkladu Mukařovského přednášek o epice zdůraznil ještě jeho rozlišení subjektu díla a vypravěče („vypravovatele“). Na tyto úvahy opět navázali (i směrem k terminologickému dotažení) lingvisté: Mukařovského žák K. Hausenblas prací o subjektech v promluvě (Hausenblas, 1971) a Hausenblasova žákyně A. Macurová studiem o subjektivé problematice slovesného komunikátu (Macurová, 1974, 1977).

Posuňme nyní lingvistický portrét, naznačený na základě poznatků O. Sládka, k letnému pohledu na jazyk a styl samotného Mukařovského. Jeho odborný styl dobře známe z jeho nesčetných vědeckých prací. Stejně ukázněná je i dikce jeho přednášek, v posledních letech postupně vydávaných: zde jako by přesně naplňoval model zformulovaný V. Mathesiem (1947) ve stati o „řečnické výstavbě souvislého výkladu“. Mukařovský si přednášky psal a posluchačům je četl; užíval v nich však snad všechny prostředky dialogizace a navazování kontaktu zachycené Mathesiem, jako je např. inkluzivní plurál (*Vezměme příklad, který snad většině z nás bude nejbližší [...]*); 2. osoba plurálu (*odpusťte suchý výčet*) i konstelace 1. os. sg. a 2. os. pl. (*chci vám podrobně ujasnit pojem struktury [...]*); řečnické otázky, po nichž hned následuje odpověď (*Nuže, máme z toho [...] usoudit, že norma vůbec neexistuje? Nikoli, to usuzovat nelze*); nebo anticipace námitek posluchačů (*Mohli byste mi namítnout [...] Odpověď bych vám [...]*).³ Ondřej Sládek nám ale předvedl i jiné, méně ukázněné texty J. Mukařovského: jeho rané básnické a prozaické pokusy, jeho vzpomínky, jeho důvěrné dopisy ženě (*Víš, broučku, my budeme rodina vědecká [...]*; s. 61) i dopisy

³ Příklady pocházejí z 2. svazku Estetických přednášek (Mukařovský, 2014).

kolegům, někdy nevybíravě polemické a ironické (např. dopis B. Havránkovi o jednání Literárněhistorické společnosti: [...] *zahájil Svoboda [...] je dobře, že to takto oficiálně prokecl [...] co říkal, bylo opravdové muzeum kreténství [...]*; s. 274); viz též Havránková (2008, s. 318–323). Tyto ukázky do jisté míry korigují zafixovanou představu o Mukařovském jako „suchém patronovi“ (Drábek, 2016, s. 282). Ale přesto: když na stránkách Sládkovy knihy čteme podrobný výklad o Mukařovského razantním kritickým výpadu proti máchovské monografii Vojtěcha Jiráta, nemůžeme se ubránit tušením, že tu nešlo pouze o rozdílné názory na Máchu, o střetnutí přístupů strukturalistických a nedostatečně (nejen) strukturalistických, ale i o konflikt různých odborných stylů. Proti disciplinovanému akademickému psaní Mukařovského tu stojí to, co mnozí (V. Černý, O. Fischer, K. Polák aj.) vyzdvihovali u Jiráta: „snaha o sloučení vědy a umění, o čtivé a do detailu stylisticky propracované podání jeho textů“; „esejista nového typu“; „snaha obrodit umění eseje, onoho spojení nejjemnějších poznatků vědeckých s vytříbeným podáním slohovým“; „vzdušný styl“; „vědecko-múzická forma“ aj. (srov. s. 264–281). Tento konflikt různých přístupů k odbornému stylu a vědeckému psaní (v oblasti humanitních oborů) nás provází dodnes – a dotýká se svým způsobem i Sládkovy monografie. Recenzenti u ní vesměs – a právem – oceňili vědeckou poctivost a náročnost spojenou se srozumitelným a čtivým podáním; neshodli se však už v názoru na nápadnou obálku a exkluzivní typografické ztvárnění knihy. Např. J. Poláček (2015, s. 83) v Hostu píše, že „vědeckým pracím sluší spíše vnější střídmost“; zatímco S. Šulc (2015) nadšeně chválí krásnou, „sexy“ typografii, „na hony vzdálenou šedé nudě většiny knižně vydaných vědeckých studií [...]“ A P. Drábek v už zmíněné recenzi konstatuje, že tímto „extravagantním designem“ vstupuje do života a díla J. Mukařovského něco z aury jeho souputníků z umělecké avantgardy – Nezvala, Toyen nebo Štyrského.⁴

O Sládkově publikaci vyšla už řada recenzí z pera odborníků na slovo vzatých (A. Haman, M. Jankovič, P. Šámal), ale i řady publicistů. Všichni se shodují na tom, že jde o práci potřebnou, zásadní, fundovanou, založenou na důkladném výzkumu, v mnohém objevnou a poutavě napsanou, inspirující k dalším studiím. Podnítit může i specializované úvahy, o jakou jsem se pokusila zde („Mukařovský lingvista“) nebo jakou nabídl např. P. Šámal: je to zamyšlení nad biografickým psaním (o životě a díle literárního vědce), nad tím, kolik a jakých pramenů využít (např. včetně zdrojů orálních), nakolik pohled literárního teoretika „obohatit o perspektivu kulturní historie či sociologie vědy“ (Šámal, 2016, s. 113). Recenzent konstatuje, že žánr osobnostní monografie nemá v literárněvědné bohemistice velkou tradici; nemá ji ani v jazykovědné bohemistice, ale i tady se zřejmě „blýská na časy“ (srov. podobně rozsáhlou a pozoruhodnou knihu M. Šmejkalové, 2015, o životě a díle V. Šmilauera).

⁴ Sládkova kniha získala 3. místo v kategorii Odborná literatura v soutěži Nejkrásnější české knihy roku 2015. Zajímavé je hodnocení poroty: „Jazykový strukturalismus Jana Mukařovského je lehce ironicky parafrázován typografickými prostředky a grafickými strukturami, které odlehčují náročný odborný text. Monografie je možným návodem, jak typograficky aktualizovat konzervativní literární žánr, jak ozvláštnit seriózní vědeckou studii. Postmodernistická hravost v jinak příjemně plynoucí sazbě.“

Pozornost recenzentů se ovšem nutně musela soustředit i na to, jak se autor monografie vyrovnal s obdobím Mukařovského „rozchodu se strukturalismem“ po 2. světové válce. Tímto problémem se nehodlám zabývat; Mukařovského počínání v této fázi jeho vývoje už kompetentně zhodnotili jiní (např. M. Červenka, 1996) a u O. Sládka osobně oceňuji, že se zachoval decentně, taktně a že vsadil na kontinuitu Mukařovského myšlení, založenou na dialektických antinomiích spojených s představou neustálého proudu, pohybu, dynamiky, „motorického dění“. Na to, jak Mukařovskému prostřednictvím dialektiky strukturalismus vplynul do marxismu, lze mít samozřejmě různé názory a leccos z jeho chování a postojů nás může zarážet: třeba to, jak Mukařovský nereagoval na žádosti přítele Jakobsona o navrácení uschovaných rukopisů (s. 300–302), nebo to, že z pětice zakládajících osobností PLK (Mathesius, Havránek, Jakobson, Trnka, Mukařovský) jediný Mukařovský za války zničil svou korespondenci (jak uvádějí M. Havránková a V. Petkevič, 2014, s. 31). Recenzenti píšou o Sládkově „harmonizačním gestu“, apologetice, o tom, že Mukařovského hájí a omlouvá, chová se k němu příliš smířlivě a ohleduplně, vyjadřuje se o jeho činech eufemisticky, „jako když másla ukrájuje“. Problematika osobnosti v dějinách, možností zachování vlastní identity tu před námi vyvstává velmi naléhavě. Jde ale o jednoho z našich největších humanitních vědců; osobnost, která zanechala obrovské dílo, na němž vyrostly celé generace; o jednoho z neaktivnějších představitelů Pražské školy, jejímž dědictvím se pyšníme. Jak uvádějí P. Čermák, C. Poeta a J. Čermák (2012), přednesl v PLK vůbec nejvíc, 28 přednášek, z toho jen v letech 1939–1945 přednášek 11. Měl opravdu O. Sládek, jak požaduje jeden z recenzentů, v souvislosti s Mukařovským „podat hnůj naší historie v celé její špíně“ (Drábek, 2016, s. 284)? Měl při konstatování, že Mukařovský vždy důsledně vykonával svěřené povinnosti, opravdu vést paralelu s A. Eichmannem, jak navrhuje recenzent portálu iLiteratura (Lukavec, 2015)? Bližší je mi citlivý přístup M. Jankoviče (2016, s. 99), který ve své recenzi píše o „srážce osobnosti s vnějšími poměry“, o „hledání jednoty tvůrce v neklidu dějin“.

Sládkova kniha je vzorně vybavena kalendářem, ediční poznámkou, anglickým resumé, obrazovou přílohou s více než 30 fotografiemi, seznamem vyobrazení, seznamem literatury i jmenným rejstříkem. K bibliografii bych však měla určité výhrady. Podrobnou a profesionálně zpracovanou bibliografii díla J. Mukařovského obsahuje samozřejmě už odeonský soubor Studie z poetiky (Mukařovský, 1982); chápu, že O. Sládek neměl takové ambice a že v seznamu literatury uvedl zřejmě jen ty práce, ke kterým v textu odkazuje. Přesto seznam prací Mukařovského zabírá úctyhodných 8 stran a je „utopen“ mezi všemi ostatními bibliografickými údaji; shodují se s recenzentem Hosta J. Poláčkem (2015, s. 83), že by pro čtenáře bylo výhodnější vydělit práce Mukařovského do zvláštního seznamu. Kromě toho se mi zdá neobvyklé, že díla téhož autora jsou řazena v seznamu podle abecedy; chronologické řazení bych daleko více uvítala zvláště v případě četných děl Mukařovského (i přesto, že vývojová posloupnost je vlastně vytvořena v textu knihy). Konečně autor mohl čtenáře aspoň uvést do problematiky pořizování jednotlivých souborů studií a výběrů z díla Mukařovského (ať už byly vydány za jeho života, nebo posmrtně): co obsahují, jak se k sobě vzájemně

mají, s jakým záměrem je editoři pořizovali atd.; tyto informace bych pokládala pro čtenáře za velmi užitečné.

Ač nerada, přece jen si nakonec dovolím upozornit na některé chyby v textu. Z těch poměrně nepříjemných bych uvedla: na s. 15 v pozn. 10 „Jan Kolár“ (i když o řádek výše je správně „Jaroslav“; obě jména rozlišuje i rejstřík); na s. 31 nahoře „osobnosti nebyli“ a na s. 50 uprostřed „slovníky to přebrali“; na s. 150 dole „davidisté“ místo „davisté“; na s. 174 uprostřed „struktura [...] je podmíněna jistým normám“ (kontaminace „podmíněna normami“ a „podřízena normám“); na s. 181 „výbor z díla [...] jenž uspořádal a [...] vydal Květoslav Chvatík“ (místo „jejž“). Karikatura v obrazové příloze na s. XXV pochází od Antonína Pelce, nikoli „Pelcla“ (tak i v seznamu vyobrazení a v rejstříku). Dále už jen nepatrné překlepy, i ty by ale v případném dalším vydání bylo dobře opravit, aby nekazily dojem z mimořádně cenné publikace.

Neboť kniha Ondřeje Sládka vsutku je záslužným a výjimečným počinem; nepochybně je přínosná i pro lingvisty, a také pro badatele z dalších společenskovědních oborů. Přibližuje nám totiž velmi názorně nejen Mukařovského, nejen práci Pražského lingvistického kroužku, ale celé české vědecké 20. století.

LITERATURA

- BIELFELDTOVÁ, S. (2014): Konkretizace konkretizace? Ke vztahu českého strukturalismu a „recepční estetiky“. In: O. Sládek (ed.), *Český strukturalismus v diskusi*. Brno: Host, s. 129–152.
- ČERMÁK, P. – POETA, C. – ČERMÁK, J. (2012): *Pražský lingvistický kroužek v dokumentech*. Praha: Academia.
- ČERVENKA, M. (1996): Jana Mukařovského rozchod se strukturalismem. In: M. Červenka, *Obléhání zevnitř*. Praha: Torst, s. 386–397.
- DRÁBEK, P. (2016): Sládkova strukturalistická smrš. *Theatralia*, 19, s. 282–289.
- HAUSENBLAS, K. (1971): Subjekty v promluvě. In: S. Urbańczyk (ed.), *Sesja naukowa międzynarodowej Komisji Budowy Gramatycznej Języków Słowiańskich w Krakowie w dniach 3–5 grudnia 1969 r.* Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, s. 217–223.
- HAUSENBLAS, K. (1992): Jak pracoval J. Mukařovský s pojmem sloh (styl)? *Česká literatura*, 40, s. 216–228.
- HAVRÁNKOVÁ, M. (ed.) (2008): *Pražský lingvistický kroužek v korespondenci: Korespondence z let 1923–1970*. Praha: Academia.
- HAVRÁNKOVÁ, M. – PETKEVIČ, V. (eds.) (2014): *Pražská škola v korespondenci: Dopisy z let 1924–1989*. Praha: Karolinum.
- JANKOVIČ, M. (2016): [Recenze:] Dlouho očekávaná monografie. *Česká literatura*, 64, s. 99–109.
- KOTEN, J. (2016): Jan Mukařovský o epice. Přednáška v Pražském lingvistickém kroužku, 22. 2. 2016.
- LUKAVEC, J. (2015): [Recenze:] Sládek, Ondřej: Jan Mukařovský: Život a dílo. *iLiteratura.cz*, 20. 11. 2015. Dostupné online na adrese: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/35603/sladek-ondrej-jan-mukarovsky-zivot-a-dilo>>.
- MACUROVÁ, A. (1974): Subjektová problematika jazykového projevu. *Slovo a slovesnost*, 35, s. 121–128.
- MACUROVÁ, A. (1977): *Ztvárnění komunikačních faktorů v jazykových projevech*. Praha: Univerzita Karlova.
- MATHESIUS, V. (1947): Jazykozpytné poznámky k řečnické výstavbě souvislého výkladu. In: V. Mathesius, *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha: Melantrich, s. 380–414.

- MUKAŘOVSKÝ, J. (1958): K otázce individuálního slohu v literatuře. *Česká literatura*, 6, s. 245–269.
- MUKAŘOVSKÝ, J. (1963): Individuální sloh spisovatele, jeho vznik a jeho úloha ve vývoji literatury i spisovného jazyka. In: B. Havránek et al. (eds.), *Čs. přednášky pro V. mezinárodní sjezd slavistů v Sofii*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, s. 277–285.
- MUKAŘOVSKÝ, J. (1982): *Studie z poetiky*. Praha: Odeon.
- MUKAŘOVSKÝ, J. (2014): *Estetické přednášky*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR.
- POLÁČEK, J. (2015): [Recenze:] Jan Mukařovský. *Host*, 9, s. 82–83.
- SLÁDEK, O. (2006): *Český strukturalismus po poststrukturalismu: Sborník z kolokvia pořádaného k připomenutí třicátého výročí úmrtí Jana Mukařovského (1891–1975)*. Brno: Host.
- SLÁDEK, O. (ed.) (2014): *Český strukturalismus v diskusi*. Brno: Host.
- SLÁDEK, O. (2015): *The Metamorphoses of Prague School Structural Poetics*. München: Lincom.
- ŠÁMAL, P. (2016): [Recenze:] Jak psát o životě a díle. *Česká literatura*, 64, s. 109–115.
- ŠMEJKALOVÁ, M. (2015): *Praporu věren i ve ztraceném boji: Vladimír Šmilauer – život a dílo filologa (1895–1983)*. Praha: Academia.
- ŠULC, S. (2015): Minirecenze: Ondřej Sládek: Jan Mukařovský. *E15*, 10. 11. 2015, s. 15.
- WINNER, T. G. (2014): Tvůrčí osobnost pohledem Pražského lingvistického kroužku: teorie a důsledky. In: O. Sládek (ed.), *Český strukturalismus v diskusi*. Brno: Host, s. 155–172.
- WINNER, T. G. (2015): *The Czech Avant-Garde Literary Movement Between the World Wars*. Ed. by O. Sládek and M. Heim. Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Oxford – Wien: Peter Lang.
- ZÍDEK, P. (2016): Tři souputníci komunismu. *Lidové noviny: Orientace*, 4. 6. 2016, s. VI/23.

Jana Hoffmannová

*Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
Letenská 4, 118 51 Praha 1
<hoffmannova@ujc.cas.cz>*

Dušan Teplan (ed.): Mikuláš Bakoš a moderná literárna veda. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2016. 261 s.

Jméno Mikuláše Bakoše, od jehož narození uplynulo v roce 2014 sto let, je v literárneoretickém diskurzu skloňováno již po neuvěřitelných téměř osm dekád. Nejenom délkou ohlasu v rocích, ale především kvalitou, rozsahem a rozpětím svého díla se Mikuláš Bakoš řadí mezi vůdčí postavy především slovenské, ale v jistém slova smyslu i české a širěji evropské literární vědy. Dílo Mikuláše Bakoše je rozkročeno mezi několika oblastmi, metodologickými předpoklady, zájmy a úkoly. Jako takové je cenné a jistě by si zasloužilo více pozornosti, která mu dosud byla věnována víceméně jen v dílčích studiích a pohledech.

Vzhledem k této situaci zorganizovali nitranští kolegové v roce 2014, tedy ke stému výročí narození autora, vědecký seminář nazvaný Mikuláš Bakoš a moderná literárna veda. Příspěvky z tohoto semináře jsou soustředěny v první části knihy. Kniha je uvozena informativní předmluvou editora Dušana Teplana – zde jsou popsány motivace a okolnosti vzniku knihy, je zde osvětlena i její struktura a především pak její účel: „Aj keď táto publikácia nemôže nahradíť dôsledný a systematický výklad Bakošova diela, dúfame, že každému, kto sa o takýto výklad niekedy pokúsi, poskytnete veľa dôle-